

Андрій Миколайович Ященко,
доктор юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків)

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ЩОДО ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ІНШИХ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ

На підставі аналізу положень чинного кримінального, кримінального процесуального законодавства України, а також відповідних доктринальних точок зору формулюються узагальнюючі висновки щодо форм реалізації кримінальної відповідальності та інших заходів кримінально-правового характеру.

Ключові слова: *кримінальна відповідальність, заходи кримінально-правового характеру, форми реалізації.*

Постановка проблеми. Завданням Кримінального кодексу України згідно з частиною 1 статті 1 є правове забезпечення охорони від злочинних посягань найбільш важливих соціальних цінностей і благ, забезпечення миру та безпеки людства, а також запобігання злочинам. Для здійснення цього завдання КК України визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, які їх вчинили. Покарання, відтак, є основним і важливим заходом державного реагування на злочинні прояви. Водночас аналіз чинного кримінального законодавства України дозволяє стверджувати, що вітчизняна кримінальна юстиція у справі протидії злочинності дотримується концепції

за термінологічним твердженням М. І. Хавронюка «багатоколіїності» кримінально-правових заходів [5, с. 288–289]. Сфера кримінально-правового регулювання, таким чином, не обмежується лише протидією різним видам злочинів, адже злочин не є єдиною і виключною підставою застосування кримінально-правового примусу або заохочення і вже давно перестав бути фетишем судочинства [13, с. 27, 13–14]. Сьогодні можна впевнено стверджувати, що підставою застосування заходів кримінально-правового характеру є вчинення особою не лише злочинного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК України (ч. 1 ст. 2 КК України), але й вчинення суспільно небезпечного діяння неосудною особою (п. 1 ч. 1 ст. 93 КК України); діяння, зовні схожого на злочинне діяння (ст. ст. 36–43 КК України), а також вчинення суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, особою, яка не досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ч. 2 ст. 97 КК України). Отже, у вітчизняному кримінальному законодавстві сьогодні можна виділити, принаймні, такі кримінально-правові заходи: 1) заходи покарання; 2) заходи заохочення та примусу, які реалізуються через кримінальну відповідальність; 3) заходи заохочення та примусу, які реалізуються поза межами кримінальної відповідальності; 4) заходи заохочення та примусу, що застосовуються до юридичних осіб. Більш детально класифікацію вказаних заходів ми аналізували у попередніх наукових розвідках [19, с. 25–54]. Варто зазначити, що таке бачення системи заходів кримінально-правового регулювання на злочинні посягання безумовно не є пріоритетним, оскільки в юридичній літературі існують й інші достатньо продумані і належним чином аргументовані думки щодо такої системи [5, с. 290; 17, с. 6–7]. Тут лише звернемо увагу на те, що у будь-якому випадку сьогодні залишається відкритим питання щодо форми реалізації наведених заходів кримінально-правового характеру. Як зазначає В. К. Гришук, проблеми, зокрема форм реалізації кримінальної відповідальності людини, перебувають у стадії активної наукової розробки. Кожна з них є дискусійною і потребує посиленої уваги вчених-криміналістів [14, с. 270].

Аналіз останніх джерел і публікацій. У доктрині кримінального права запропоноване на розгляд питання безпосередньо або опосередковано розглядалося в роботах Ю. В. Бауліна, П. С. Берзіна, В. К. Гришука, Т. А. Денисової, О. О. Дудорова, В. К. Дуюнова, В. М. Куца, І. Е. Звечаровського, О. В. Козаченка, Р. В. Мініна, Ф. К. Набіулліна, В. О. Навроцького, О. О. Ширшова, П. П. Сердюка, М. І. Хавронюка, П. В. Хряпінського тощо. Наукові розробки вказаних авторів і стали науково-теоретичною базою даної публікації. Нормативну основу дослідження склали кримінальне, кримінальне процесуальне та адміністративне законодавство України.

Формування цілей. Мета цієї статті полягає у формулюванні на підставі аналізу приписів КК, КПК України, а також доктринальних положень, що стосуються державного реагування у разі вчинення злочинних посягань, узагальнюючих висновків щодо форм реалізації кримінальної відповідальності та інших заходів кримінально-правового характеру.

Виклад основного матеріалу. Заходи кримінально-правового характеру, про існування яких, як справедливо зазначає М. І. Хавронюк, напевно, що не здогадується і сам український законодавець [5, с. 290], є складовою частиною кримінально-правового впливу. В узагальненому вигляді кримінально-правовий вплив містить заходи кримінально-правового характеру, правову культуру, правосвідомість [1, с. 143–147] та судову практику щодо конкретних кримінальних проваджень. У свою чергу, під заходами кримінально-правового характеру, на нашу думку, слід розуміти передбачені КК України засоби впливу на поведінку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Ці засоби можуть бути і примусовими, і заохочувальними.

Кримінальна відповідальність є одним із головних заходів кримінально-правового характеру. Зміст кримінальної відповідальності, як відомо, тлумачиться по-різному. Не заглиблюючись у дискусію щодо доктринальних підходів до розуміння цього правового явища, хотілося б зауважити, що минув час, коли кримінальну відповідальність ототожнювали виключно з обов'язком зазнати покарання [10, с. 53–55]. Так, М. І. Панов, характеризуючи цей вид юридичної відповідальності через категорію «обов'язок», зазначає, що кримінальна відповідальність – це обов'язок особи, яка вчинила злочин, зазнати дії кримінального закону, тобто негативної оцінки в обвинувальному вирокі суду за вчинення забороненого законом діяння, а також державно-правового примусу у вигляді покарання чи інших заходів кримінально-правового характеру, змістом яких є обмеження прав і свобод особистого, майнового чи іншого характеру [12, с. 10]. Схожої думки дотримується і В. К. Гришук [3, с. 98]. Отже, як пише М. І. Хавронюк, кримінальна відповідальність – це надзвичайно широке поняття, яке охоплює усе те, що стосується як можливих правових наслідків вчинення кримінального правопорушення, так й інших заходів кримінально-правового впливу, які не є правовими наслідками його вчинення [5, с. 293]. Наведені науковці, без сумніву, значно розширюють уявлення про зміст кримінальної відповідальності, з нових позицій відображаючи цей непростий соціально-правовий феномен. Використовуючи такий підхід, зазначимо, що кримінальна відповідальність являє собою засудження особи за вчинення нею злочину обвинувальним вирокі суду, вид та міру обмежень чи позбавлень

її законних прав та інтересів, встановлених законом, індивідуалізованих судом та здійснюваних кримінально-виконавчими органами держави [9, с. 73], а так само засудження особи без обмежень чи позбавлень її законних прав та інтересів із застосуванням окремих інших заходів кримінально-правового характеру. Звідси кримінальна відповідальність, з одного боку, – це засудження особи за вчинення нею злочину обвинувальним вироком суду з обмеженням чи позбавленням її законних прав та інтересів, що здійснюється кримінально-виконавчими органами, а з іншого – засудження особи без обмеження чи позбавлення її законних прав та інтересів із застосуванням заохочувальних або примусових, але не каральних заходів кримінально-правового характеру.

У зв'язку з цим, М. І. Хавронюк зазначає, що ті заходи, які пов'язані із кримінальною відповідальністю, іноді називають формами реалізації кримінальної відповідальності. Вони завжди застосовуються одночасно (або у додаток) з визнанням судом особи винною у вчиненні кримінального правопорушення, тобто осудом її з боку держави [5, с. 294]. Як свідчить практика, ці заходи реалізуються через обвинувальний вирок суду, хоча в окремих випадках їх фактична реалізація з юридичної точки зору вимагає ухвалення поряд з обвинувальним вироком ще додатково окремих процесуальних або нормативно-правових актів (ст.ст. 75–79, 81, ч. 1 ст. 84, ч. 2 ст. 84, ст. 83, ч. 2 ст. 86, ч. 2 ст. 87, 91, 104 КК України). Аналіз положень чинного КК України та спеціальної літератури дозволяє виділити такі форми реалізації кримінальної відповідальності або окремих заходів кримінально-правового характеру, які пов'язані з кримінальною відповідальністю:

- 1) осуд винного без призначення покарання із застосування звільнення від його призначення (ч. 4 і 5 ст. 74 КК України, ч. 2 ст. 84 КК України);
- 2) осуд винного без призначення покарання, але із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру (ч. 1, 2 ст. 105 КК України);
- 3) осуд винного з призначенням індивідуалізованого покарання та його реальне відбування в установах виконання покарань (класична форма), в тому числі корегування покарання під час його призначення (ст.ст. 53–64, 65–73 КК України); корегування покарання у разі, якщо засуджений став на шлях виправлення або на підставі акта про помилування (ст. 82, ч. 4 ст. 83, ч. 2 ст. 87 КК України); осуд винного з призначенням індивідуалізованого покарання із застосуванням примусових заходів медичного характеру до осіб, визнаних обмежено осудними (п. 2 ч. 1 ст. 93 КК України); осуд винного з призначенням покарання та застосуванням примусового лікування

(ст. 96); судимість у разі її погашення або зняття (ст. ст. 88–91 КК України); осуд винного з призначенням покарання та застосуванням спеціальної конфіскації (ст. 96-1, 96-2 КК України);

- 4) осуд винного з призначенням виду та розміру покарання, але зі звільненням від його реального відбування (ст.ст. 75–79, 104 КК України); осуд винного з призначенням виду та розміру покарання, але повністю або частково зі звільненням від його відбування на підставі закону України про амністію (ст. 85, ч. 2 ст. 86 КК України); осуд винного з призначенням виду та розміру покарання, але зі звільненням від його відбування у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (ст. 80 КК України);
- 5) осуд винного з призначенням покарання, відбуттям частини покарання та звільненням від його подальшого відбування (ст. 81 КК України); засудження з призначенням покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, та звільненням їх від відбування покарання (ст. 83 КК України); осуд винного з призначенням виду та розміру покарання, але зі звільненням від його відбування у зв'язку з захворюванням на психічну хворобу та застосуванням примусових заходів медичного характеру (ч. 1 ст. 84 КК України); осуд винного з призначенням покарання та звільненням від його подальшого відбування у зв'язку з захворюванням на тяжку хворобу, що перешкоджає відбуванню покарання (ч. 2 ст. 84 КК України); осуд військовослужбовців з призначенням покарання та звільненням від покарання у разі визнання їх непридатними до військової служби за станом здоров'я (ч. 3 ст. 84 КК України); осуд винного з призначенням покарання, відбуттям частини покарання та звільненням від його подальшого відбування на підставі акта про помилування (ст. 85, ч. 3 ст. 87 КК України) [4, с. 105–106; 7, с. 718–722].

Тут варто звернути увагу на аспект кримінально-правового реагування у разі вчинення уповноваженою особою юридичної особи від імені та в інтересах такої юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. ст. 209, 306, ч. 1, 2 ст. 368-3, ч. 1, 2 ст. 368-4, ст. 369, 369-2, ст.ст. 258–258-5 КК України.

Згідно з чинним КК України до юридичних осіб можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру, а не покарання. Така позиція законодавця, на нашу думку, цілком виправдана, адже в юридичній літературі неодноразово зверталася увага на те, що покарання як таке не може бути застосовано до юридичних осіб, оскільки останні через свою юридичну природу не можуть відчувати органічно притаманної покаранню каральної, репресивної функції [11, с. 158]. Оскільки до юридичних осіб можуть бути застосовані саме заходи криміналь-

но-правового характеру, а не покарання, то юридичні особи, відтак, не можуть бути суб'єктом кримінальної відповідальності. Як зазначає В. М. Куц, необхідно зникати до того, що ці заходи не є кримінальною відповідальністю, тому що не можуть усвідомлюватися суб'єктами, до яких їх застосовують через брак у останніх свідомості, а отже, здатності зрозуміти сенс таких засобів [7, с. 53–55]. Оскільки таким чином юридична особа не є суб'єктом кримінальної відповідальності, очевидно, що у такому разі юридична особа є суб'єктом кримінально-правового впливу. Інакше кажучи, до юридичної особи застосовується не кримінальна відповідальність у вигляді покарання, а державне реагування у вигляді заходів кримінально-правового характеру. У юридичній літературі у зв'язку з цим звертається увага на те, що законодавча регламентація кримінально-правового реагування у разі порушення заборон уповноваженою особою юридичної особи містить низку вад. Зокрема, М. І. Хавронюк зазначає, що положення КК України, ігноруючи, наприклад, правову суть штрафу, визначають його не як вид покарання, а як вид «заходів», що не є покаранням, однак штраф фактично переслідує винятково мету покарання [5, с. 393–394]. Схожі думки поділяє і П. С. Берзін [2, с. 157]. Висловлюючи своє ставлення до позицій наведених науковців, зазначимо, що проблематика співвідношення штрафу як виду покарання зі штрафом як заходом кримінально-правового характеру сьогодні дійсно є актуальною і такою, що потребує проведення подальших наукових розробок. Однак зауважимо, що, наприклад, в адміністративному законодавстві України «штраф», який може бути застосований до юридичної особи за певні правопорушення (Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» [15]), є видом не покарання, а адміністративного стягнення, мета застосування якого, можливо, багато в чому і співпадає з метою покарання, але врешті-решт переслідує свої власні специфічні цілі [6]. Діюче сьогодні термінологічне позначення способів кримінально-правового реагування у разі порушення заборон уповноваженою особою юридичної особи саме як «заходів», таким чином, обумовлено виключно правовою природою юридичних осіб, які, як ми вже зауважували, не можуть відчувати негативних наслідків, властивих покаранню, і нічого поганого в цьому немає. Один із шанованих нами опонентів, розуміючи проблематику постановки питання про кримінальну відповідальність юридичних осіб, зазначає, що юридичні особи на практиці зазнають так званої квазікримінальної відповідальності [5, с. 388]. Приставка «квазі», як відомо, означає «начебто», «уявний» [16, с. 317]. Можливо, квазікримінальна відповідальність саме й означає те, що у разі вчинення уповноваженою особою юридичної особи встановленого в законі злочину до

такої юридичної особи можуть бути застосовані саме заходи кримінально-правового характеру. Якщо ні, то принаймні до юридичної особи має застосовуватися квазіпокарання, а не покарання в розумінні ст. 50 КК України. Однак законодавець у КК України в даному випадку використовує формулювання саме «заходи кримінально-правового характеру». У зв'язку з цим взагалі виникає потреба переосмислення назви чинного КК України. Як варіант, його можна назвати Кодексом законів України про заходи кримінально-правового характеру.

Що стосується безпосередньо форм реалізації заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб зазначимо таке. М. І. Хавронюк вказує, що кримінальне провадження щодо юридичної особи здійснюється одночасно з відповідним кримінальним провадженням, в якому фізичній особі повідомлено про підозру (ч. 8 ст. 214 КПК) [5, с. 393]. Згідно з ч. 3 ст. 284 КПК України провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи. Про закриття провадження щодо юридичної особи прокурор приймає постанову, а суд зазначає про це у виправдувальному вироку або постановляє ухвалу [8]. Аналіз наведених законодавчих приписів дає підстави стверджувати, що провадження щодо юридичної особи здійснюється в межах відповідного кримінального провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи. У разі ухвалення обвинувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи рішення про застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру зазначається у резолютивній частині ухваленого обвинувального вироку щодо цієї фізичної особи згідно з положеннями ст. 374 КПК України. Отже, хоча до юридичної особи і застосовуються заходи кримінально-правового характеру, які не є кримінальною відповідальністю, ці заходи водночас реалізуються через ухвалення обвинувального вироку, який є змістовною ознакою саме кримінальної відповідальності. Такий підхід законодавця, можливо, пов'язаний з тим, що підставою для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є вчинення певних видів злочинів саме фізичною особою – уповноваженою особою юридичної особи.

Окремі заходи кримінально-правового характеру реалізуються виключно поза межами кримінальної відповідальності і є проявами відмінної від кримінальної відповідальності реакції на порушення кримінально-правових заборон. Виходячи з аналізу положень чинного КК України та спеціальної літератури, можна виділити такі форми реалі-

зації заходів кримінально-правового характеру, які жодним чином не пов'язані з кримінальною відповідальністю:

- 1) виключення кримінальної відповідальності на підставі ст. 17, ч. 1, 2 ст. 31 КК України;
- 2) виключення кримінальної відповідальності на підставі ст.ст. 36–43 КК України;
- 3) звільнення від кримінальної відповідальності на підставі норм Загальної (ст.ст. 44–47 КК України) та Особливої частини КК (ч. 5 ст. 110-2, ч. 2 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 2 ст. 255 КК України та ін.);
- 4) звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ст.ст. 48, 49, 106 КК України;
- 5) примусові заходи медичного характеру, що застосовуються до неосудних (ч. 2 ст. 19, п. 1 ч. 1 ст. 93 КК України).
- 6) примусові заходи виховного характеру, що застосовуються у разі звільнення особи від кримінальної відповідальності (ст. 97 КК) та до особи, яка не досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ч. 2 ст. 97 КК) [7, с. 718–722]. О. О. Ширшов зазначає, що примусові заходи медичного характеру і примусові заходи виховної дії мають різну юридичну природу і виконують у кримінальному законодавстві різні функції. Так, примусові заходи медичного характеру за своєю суттю лежать в іншій площині, ніж кримінальна відповідальність, і застосовуються до неосудного з метою забезпечення суспільної безпеки, попередження повторних суспільно небезпечних діянь з боку неосудного, а також на користь самого неосудного з метою його лікування, реадптації і ресоціалізації: психічний розлад при неосудності виключає вину і кримінальну відповідальність особи, але він не виключає суспільної небезпеки самого неосудного і його діяння. Примусові заходи виховної дії також не охоплюються межами інституту кримінальної відповідальності і тим більше не є кримінальним покаранням: вони не ставлять особу в положення засудженого, не створюють судимості і спрямовані, з одного боку, на встановлення контролю над підлітком, здійснення на нього виховного впливу, а з іншого – на надання допомоги у вирішенні соціальних проблем [18, с. 57–58].
- 7) звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру (ст. 96-5 КК України).

У разі застосування наведених заходів кримінально-правового характеру обвинувальний вирок не ухвалюється, а рішення викладається у формі ухвали суду.

Висновки. Підсумовуючи викладене зазначимо, що державне реагування на порушення кримінально-правових заборон згідно з чинним

кримінальним законодавством здійснюється шляхом застосування різних заходів кримінально-правового характеру, які за своїм змістом можуть бути каральними та некаральними, але примусовими чи захочувальними або такими, що засновані на гуманістичних засадах та недоцільності здійснення кримінального провадження. Каральні заходи кримінально-правового характеру реалізуються виключно через кримінальну відповідальність. У свою чергу некаральні заходи можуть бути реалізовані або через кримінальну відповідальність, що вимагає ухвалення поряд з обвинувальним вироком ще додатково окремих процесуальних чи нормативно-правових актів, або поза межами такої відповідальності. Їх реалізація передбачає прийняття рішення у формі ухвали суду.

Рішення про застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (ст.ст. 96-6, 96-7-96-9 КК України) знаходить свій вияв у резолютивній частині обвинувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила один зі злочинів, передбачених у ст. 96-3 КК України. Однак, незважаючи на те, що ці заходи хоча і реалізуються через ухвалення обвинувального вироку, який є змістовною ознакою саме кримінальної відповідальності, до юридичної особи, зважаючи на її правову природу, застосовуються заходи кримінально-правового характеру, які не є кримінальною відповідальністю. Інакше кажучи, до юридичної особи застосовується не кримінальна відповідальність у вигляді покарання, а державне реагування у вигляді заходів кримінально-правового характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березовський А. А. Кримінально-правовий вплив: проблеми визначення / А. А. Березовський // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. – 2012. – № 4. – С. 143–147.
2. Берзін П. С. Окремі проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб / П. С. Берзін // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовт. 2013 р. / редкол. : В. Я. Тацій (гол. ред.), В. І. Борисов (заст. гол. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. – С. 153–158.
3. Грищук В. К. Доктринальне розуміння форм реалізації кримінальної відповідальності людини / В. К. Грищук // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовт. 2013 р. / редкол. : В. Я. Тацій (гол. ред.), В. І. Борисов (заст. гол. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. – С. 93–98.

4. Дудоров О. О. Кримінальна відповідальність: окремі дискусійні аспекти / О. О. Дудоров // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовт. 2013 р. / редкол. : В. Я. Тацій (гол. ред.), В. І. Борисов (заст. гол. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. – С. 101–107.
5. Дудоров О. О. Кримінальне право : павч. посіб. / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк ; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К. : Ваіге, 2014. – 944 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1–220-20) : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1389885939112128>. – Заголовок з екрану.
7. Кримінальне право. Загальна частина : підручник / за ред. А. С. Бєніцького, В. С. Гуславського, О. О. Дудорова, Б. Г. Розовського. – К. : Істина, 2011. – 1112 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print1389885939112128>. – Заголовок з екрану.
9. Куц В. Звільнення від кримінальної відповідальності в контексті реалізації ідеї відновного правосуддя: теоретичний аспект / В. Куц // Становлення відновного правосуддя у світі та Україні. Роль прокуратури у відновному правосудді : матеріали конференції (м. Київ, 4–5 грудня 2007 р.). – К. : Національна академія прокуратури України, 2007. – С. 73–75.
10. Куц В. М. Від дихотомії «злочин – покарання» до кримінального правопорушення та кримінально-правових засобів реагування / В. М. Куц // Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 15–16 листопада 2013 р. У 2 ч. – Львів : Західноукраїнська організація «Центр правових ініціатив», 2013. – Ч. 1. – С. 53–55.
11. Минин Р. В. Институт уголовной ответственности юридических лиц в России: проблемы обусловленности и регламентации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Минин Роман Викторович ; Тюмен. гос. ун-т. – Тюмень, 2007. – 193 с.
12. Панов М. І. Проблеми кримінальної відповідальності та її правового регулювання / М. І. Панов // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовт. 2013 р. / редкол. : В. Я. Тацій (гол. ред.), В. І. Борисов (заст. гол. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. – С. 7–13.

13. Пимонов В. А. Теоретические и прикладные проблемы борьбы с общественно опасными посягательствами средствами уголовного права : монография / В. А. Пимонов. – М. : Юрлитинформ, 2007. – 336 с.
14. Правова доктрина України : у 5 т. – Х. : Право, 2013. – Т. 5 : Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. С. Батиргареева та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова. – 1240 с.
15. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності : Закон України від 14.10.1994 р. № 208/94-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>. – Заголовок з екрану.
16. Словарь иностранных слов / под ред. И. В. Лехина и проф. Ф. Н. Петрова. – М. : Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1955. – 856 с.
17. Хавронюк М. І. Заходи кримінально-правового впливу: які вони бувають? / М. І. Хавронюк // Юридичний вісник України. – 2013. – 25–31 травня. – № 21 (934). – С. 6–7.
18. Ширшов А. А. Уголовная ответственность: проблемы понятия и дифференциации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Ширшов Алексей Александрович ; Дальневост. гос. ун-т. – Владивосток, 2004. – 202 с.
19. Яценко А. М. Застосування заходів кримінально-правового характеру : монографія / А. М. Яценко. – Х. : НікаНова, 2014. – 388 с.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2015.

Андрей Николаевич Яценко,

доктор юридических наук, доцент

*(Харьковский национальный университет внутренних дел,
Харьков, Украина)*

НЕКОТОРЫЕ РАЗМЫШЛЕНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО ФОРМ РЕАЛИЗАЦИИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ И ИНЫХ МЕР УГОЛОВНО- ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРА

На основании анализа действующего уголовного, уголовного процессуального законодательства Украины, а также соответствующих научных точек зрения формулируются обобщающие выводы относительно форм реализации уголовной ответственности и иных мер уголовно-правового характера.

Ключевые слова: *уголовная ответственность, меры уголовно-правового характера, формы реализации.*

Andrii M. Iashchenko,

Doctor of Law, assistant professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

SOME THOUGHTS ABOUT THE WAY OF CRIMINAL LIABILITY'S IMPLEMENTATION AND OTHER CRIMINAL AND LEGAL MEASURES

On the basis of the analysis of provisions of the current criminal, criminal and procedural legislation of Ukraine, as well as relevant doctrinal points of view the author formulates general conclusions concerning the forms of implementing criminal liability and other criminal and legal measures.

It is noted that the state response to violations of criminal and legal prohibitions according to the current criminal law is realized by the use of different criminal and legal measures, which regarding to the content may be punitive and non-punitive, but compulsory or encouraging or those that are based on humanistic principles and inappropriateness of criminal proceedings. Punitive criminal and legal measures are implemented exclusively through criminal liability. In turn non-punitive measures may be implemented either through criminal liability that requires adoption of additional certain procedural or normative and legal acts along with the conviction (the Articles: 75-79, 81; P. 1, 2 of the Art. 84; the Art. 83, P. 2 of the Art. 86; P. 2 of the Articles 87, 91 and 104 of the Criminal Code of Ukraine), or beyond the limits of such liability. Their implementation involves a decision in the form of a judgement or a resolution of an investigator, prosecutor (P. 2 of the Art. 19; c. 1 of P. 1 of the Art. 93; the Art. 17; P. 1, 2 of the Art. 31; the Articles 36-43, 44-47, 96-5; P. 5 of the Art. 110-2; P. 2 of the Art. 111; P. 2 of the Art. 114; P. 2 of the Art. 255 of the Criminal Code of Ukraine, etc.).

The decision on the application of criminal and legal measures to individuals is manifested in the judgment's operative part regarding an individual's authorized person, who committed one of the offences under the Art. 96-3 of the Criminal Code of Ukraine. However, despite the fact that these measures are implemented through the adoption of a conviction that is substantial attribute of the criminal liability for an individual, taking into account their legal nature, criminal and legal measures are used, which are not criminal liability. In other words, the state response in the form of criminal and legal measures, but not criminal liability in the form of punishment is used to an individual.

Key words: *criminal liability, criminal and legal measures, forms of implementation.*

